STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 05042

MR. TRUMAN'S ADMINISTRATSYE UN ERTS-YISROEL.

Permanent preservation of this book was made possible
by Ted Wizenberg
in honor of
Leon & Rella Wizenberg

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

JEWISH PUBLIC LIBRARY

מר. טרומאנ׳ס אדמיניסטראציע
און ארץ־ישראל

פּרעזידענט טרומאנ׳ס אדמיניסטראציע האט לעצטענס דורכגעמאכט גלגולים מיט דער בריטישער רעגירונג אין באצוג צו ארץ־ישראל, צו די היימלאזע אידען אין די אייראפּייאישע קאנצענטראציע לאגערען און צו די פארשפּרעכונגען, וואס דער קאנגרעס, די דעמאקראטישע פּארטיי און דאס ווייסע־הויז אליין האבען געמאכט צו די אידען אין אמעריקע — גלגולים, וואס זיינען ווערט א קלארען און עהרליכען דין־וחשבון. אמעריקאנער בירגער דארפען וויסען, ווי זייער רעגירונג האנדעלט בנוגע אנגעלעגענהייטען, וואס טראגען אן אפיציעלען אמעריקאנער שטעמפּעל. ארץ־ישראל איז איז די לעצטע יאהרען געווארען אן אמעריקאנער ענין. וואס קאן זיין מעהר ווי רעזאלוציעס פון קאנגרעס, פּארטיי־פּלאטפארמעס און פּאליטישע און דיפּלאמאט־ישע באצהונגען ווענען ארץ־ישראל מיט אנדערע רעגירונגען? דאס אלץ האט ארץ־ישראל געקראגען מצד אמעריקע. אבער ווי האט געהאנדעלט די רעגירונג אין דער ווירקליכ־קייט? וואס איז געווארען פון דעם אלעמען?

דאס איז דער אינהאלט פון דעם איצטיגען פּאמפלעט.

פּרעזידענט טרומאן בעט ענגלאנד פאר 100,000 אידען

מיט מעהר ווי א יאהר צוריק — צו זיין פּינקטליך, דעם 31־טען אוגוסט, 1945 — האט פּרעזידענט טרומאן אדרעסירט א פאדערונג צו דער בריטישער רעגירונג, דורך פּריים־מיניסטער אטלי, אז זי זאל דערלויבען תיכף ומיד 100,000 היימלאזע אידען פון די אייראפּייאישע קאנצענטראציע לאגערען אריינצוקומען און זיך באזעצען אין ארץ־ישראל. די דאזיגע פאדערונג איז געקומען נאכדעם, וואס דער פּרעזידענט האט גע־קראגען א שוידערליכען באריכט וועגען דער לאגע פון די היימלאזע אידען אין אייראפּע פון אורל הארריסאן, דיען פון פּענסילווייניע יוניווערסיטעטי, זיין אייגענעם שליח קיין אייראפּע.

„פון ווערטער צו מעשים“?

רעדנער אויף אידישע פארזאמלונגען און שרייבער אין אידישע צייטונגען האבען באגריסט דעם בריעף צו מר. אטלי, ווי א שריט פון ווערטער צו מעשים. זיי האבען אונטערגעשטראכען, אז אין די אלע יאהרען, וואס די אייראפּייאישע אידען זיינען אויסגעשטאנען רציחות און שפּאט פון היטלער׳ן און זיינע משרתים אין דייטשלאנד און אין די באזיגטע לענדער, האט די אמעריקאנער רעגירונג ניט געהאט מעהר ווי ווערטער פון מיטגעפיהל, אבער זי האט ניט אריינגעטאן קיין האנד אין קאלטער

וואסער צו העלפן ראטעווען די אומגליקליכע אידישע קרבנות. די קארעספאנדענץ צווישן פרעזידענט רוזוועלט און איבן סאוד, וואס איז פארעפנטליכט געווארן נאכ'ן טויט פון רוזוועלט, האט אינגאנצן דערשלאגן דעם אידישן עולם. מען איז געשטא־נען פאר א מין עובדא, וואס איז אוממעגליך געווען צו פארשטעהן. בעת רוזוועלט האט געשריבן דעם בריעף צום אראבישן מלך'ל, האט ער אויך אין א ווענדונג צו דער ציוניסטישער קאנווענשאן אין אטלאנטיק סיטי, צוגעשיקט דורך סענאטאר וואגנער, צוגעזאגט, אז זיין אדמיניסטראציע וועט רעאליזירן די פלאטפארם פון דער דעמא־קראטישער פארטיי פאר פרייער אימיגראציע פון אידן קיין ארץ־ישראל און פאר דער שאפונג פון א אידישער פרייער און דעמאקראטישער קאמאנוועלט אין ארץ־ישראל.

אין אנגעזיכט פון דער דאזיגער טרויעריגער צוויי־פנים'דיגקייט און אויך צוליב די באשולדיגונגען, וואס זיינען דעמאלט געמאכט געווארן געגן סטייט־דעפארטמענט, אז ער פארפאלגט א פרא־בריטישע און פרא־אראבישע פאליטיק בנוגע ארץ־ישראל, הגם דער קאנגרעס און די דעמאקראטישע פארטיי האבן אנגעצייכנט א היפכ'דיגע פאליטיק, איז עס ניט געווען קיין וואונדער, וואס אידן אין אמעריקע האבן זיך אזוי דערפרעהט מיט פרעזידענט טרומאנ'ס פראקטישער פאדערונג פאר די 100,000 היימ־לאזע אידן. עס האבן זיך ביי אידן אויפגעוועקט האפנונגען, אז אמעריקע וועט סוף־כל־סוף ניט לאזן אונטערגעהן די אידישע היימלאזע, וואס זיינען איבערגעבליבן פון היטלער'ס שלאכט־הייזער און גאז־קאמערן. מען האט זיך געפרעהט, וואס די רעגירונג געהט איבער פון ווערטער צו מעשים.

ענגלאַנד פאַרציהט דעם ענפער, און אַמעריקע מאַכט זיך הילפלאָז

די דאזיגע שטימונג האט, ליידער, ניט לאנג געדויערט.

עס זיינען אוועק חדשים זייט מר. טרומאן האט אפגעשיקט זיין בריעף מיט די „גוטע וואונשען" צו פריים־מיניסטער אטלי, און — אין סול ואין עונה. אידן האבן אנגעהויבן צו טראכטען, צי פיהרט מען זיי נאכאמאל ניט ביי דער נאז. ענדליך איז אנגעקומען פון לאנדאן א געגען פארשלאג: ענגלאנד וויל ניט נאכגעבן טרומאנ'ס בקשה אריינצולאזן קיין ארץ־ישראל תיכף ומיד די 100,000 היימלאזע אידן, אבער זי איז גרייט, צוזאמען מיט אמעריקע, צו שטודירן די פראגע, — צום וויפיעלטען מאל? — און דעריבער שלאגט זי פאר א געמישטע אנגלא־אמעריקאנער קאמיטע, וואס זאל אויספארשן די אנגעלעגענהייט אין אמעריקע, אין אייראפע, אין ארץ־שראל, און ארויסגעבן איהר אייגענעם פסק. פרעזידענט טרומאן האט זיך געלאזט אריינציהען אין דער אפציהערישער טאקטיס, וואס איז געציעלט געווען אויגענשיינליך בלויז צו געווינען צייט, און אמעריקע האט זיך אנגעהויבן צו באטייליגן אין א נייעם מין שותפות מיט ענגלאנד.

די אַנגלאָ־אַמעריקאַנער קאָמיטע טראָגט אַרויס איהר פסק

די אנגלא־אמעריקאנער קאמיטע האט געארבייט פיער לאנגע חדשים, אויסגעהערט טוצענ עדות, ארומגעפאהרן איבער אייראפע און ארץ־ישראל, געווען אין די אראבישע לענדער, און איז צוריקגעקומען מיט אן אונטערשטיצונג פון פרעזידענט טרומאנ'ס פארשלאג וועגן די 100,000 היימלאזע אידן און, צוליב איינשטימיגקייט, אויך מיט געוויסע פארשלאגען וועגן דער פאליטישער לייזונג פון דער ארץ־ישראל פראגע. פרעזידענט טרומאן איז געווען אין א פארלעגענהייט: ער איז צופרידען געווען מיט דער שטיצע, וואס די קאמיטע האט געגעבן צו זיין פלאן, ער האט אבער דאס ניט געקאנט פארבינדען מיט דער פאליטישער לייזונג, צו וועלכער, ווי ער האט פאר־שטאנען, די אידן קאנען קיינמאל ניט צושטימען. ער האט דעריבער באשלאסן צו בעטען די ענגלישע רעגירונג אנצונעמען די רעקאמענדאציע וועגן די 100,000 באלד,

און וועגן די פּאָליטישע פאַרשלאָגן — צו פאַרהאַנדלען און קומען צו א מין הסכם.

דאָס אָבער האָט ענגלאַנד ניט געוואָלט. די קאָמיטע איז דווקא געווען איהר איינענער פאַרשלאָג, אָבער דער פּסק איז איהר ניט געפעהלען, און עס האָט זיך אַנגע־הויבען אַ נייע פאַרהאַנדלונג מיט נייע אָפּציהעניש, צו וועלכע די וואשינגטאָנער רעגירונג האָט, ליידער, נאָכאַמאָל צוגעשטימט.

פאַרוואָס אַזוי הילפלאָז?

צו מאַכען דאָס קורץ, ענגלאַנד שטופּט אָפּ דעם ענין פון איין חודש צום אַנדערען. דער לעצטער בריטישער פאַרשלאַג, ווי באַקאַנט, איז צו באַשטימען אַ קליינע טעריטאָ־ריע אין ארץ־ישראל, וואָס זאָל דערקלערט ווערען ווי אַ אידישע פּראָווינץ, אַ פּיעל גרעסערע טעריטאָריע אַלס אַן אַראַבישע פּראָווינץ, און צוויי טעריטאָריעס, וואָס זאָלען דערקלערט ווערען ווי בריטישע פּראָווינצען, און איבער אַלע פּראָווינצען זאָל עקזיסטירען אַ מין פעדעראַלע רעגירונג, איבער וועלכער ענגלאַנד וועט האָבען די דעה. פאַר די פּראָווינצען וויל ענגלאַנד גיבען אינערע אויטאָנאָמיע, אָבער אידען וועלען אפילו ניט האָבען די איבערזיכט איבער אימיגראַציע. דער דאָזיגער פּלאַן איז אַרויס־געגעבען געוואָרען פון אַ נייער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער קאָמיסיע, וואָס האָט געהאַט דעם נאָמען פון „קאַבינעט קאָמיסיע”, און וואַשינגטאָן, שוין זעהענדיג ווי ענגלאַנד פיהרט זי ביי דער נאָז, ניט נאָכגעבענדיג טרומאַנ'ס בקשה, האָט זיך פונדעסטוועגען באַטיי־ליגט אין דער דאָזיגער נייער קאָמיסיע אויך.

פרעגען אַלע ערנסטע אַמעריקאַנער, פאַרוואָס איז אונזער רעגירונג אַזוי שוואַך און הילפלאָז בנוגע ענגלאַנד, ווען עס קומט צו אידען? אונזער סטייט־דעפּאַרטמענט פאַרגינט זיך צו צייגען קראַפט און רוקען־ביין, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען די דאַרדאַנעלען, וועגען גריכענלאַנד און יוגאָסלאַוויע, אונזער סטייט־דעפּאַרטמענט האָט ניט מורא אָנצוטשעפּען זיך מיט'ן גרויסען רוסישען בער — פאַרוואָס איז מען דאָ אַזוי שוואַך בנוגע ארץ־ישראל?

וואו שטעהט דער סטייט־דעפּאַרטמענט?

מענשען, וואָס ווייסען וואָס עס טוט זיך אין די הויכע פענסטער דערקלערען, אַז אונזער סטייט־דעפּאַרטמענט איז איבערהויפּט קאַלט צו די אידישע פאָדערונגען און בפרט, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען די אינטערעסען פון ענגלאַנד אָדער פון די אַמערי־קאַנער אויל־מאַגנאַטען.

אַ מיטגליד פון דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אויספאָרשונגס־קאָמיטע, באַרטלי ס. קרום פון קאַליפאָרניע, האָט עפענטליך דערקלערט, אַז דער סטייט־דעפּאַרטמענט האָט ביי זיך געהיימע דאָקומענטען, וואָס ער האָט געזעהן, און וואָס באַווייזען, אַז דערקלערונגען פון אונזערע פּרעזידענטען לטובת אידען און ארץ־ישראל ווערען תמיד אויסגעטייטשט צו די אַראַבער ווי גלאַט ווערטער לשם אינערע פּאָליטיק, און אַז די אַראַבער דאַרפען זיך דערפאַר ניט שרעקען.

עס זיינען אויך געמאַכט געוואָרען באַהויפּטונגען, אַז אין מיטעל־מזרח אָפּטיילונג פון סטייט־דעפּאַרטמענט זיצען אידען־פיינד. נעמען זיינען זאָגאַר אָנגערופען געוואָ־רען. אָבער פּרעזידענט טרומאַן טוט וועגען דעם גאָר ניט.

דער סך־הכל

מען האָט יאָהרען לאַנג געהאָדעוועט אידען מיט הבטחות, און עס איז דערפון גאָרניט אַרויסגעקומען. פּרעזידענט טרומאַן האָט זיך דערלויבט בלומרשט איבערגעהן צו מעשים, אָבער דער סטייט־דעפּאַרטמענט און דער בריטישער פּאַרעין אָפּיס געהען

האנד־איז־האנד אפּצוציהען די אנטשיידונג, און דערווייל שמאכטען איבער א מיליאן אידען אין די געטאס און אין די קאנצענטראציע־לאגערן פון אייראפּע, און עס שטארבט אין זיי אפּ איין אבר נאכ'ן אנדערען.

וואס וועט זיין דער תכלית? אונזער רעגירונג זאל נאר ערנסט וועלען העלפען די אידען, וואלט זי געקאנט פועל'ן ביי ענגלאנד אלץ וואס זי וויל, ווארים ענגלאנד הענגט אפּ פון אמעריקא אין א סך אנדערע אינטערנאציאנאלע אנגעלעגענהייטען, אבער עס שיינט ניט צו זיין דער ווילען אין וואשינגטאן באמת איבערצוגעהן פון ווערטער צו מעשים, פון ראש־השנה קליגווינשען צו אמת'ער רעטונג. אלע פארשפּרע־כונגען זיינען ווערט א שמעק פּולווער. ענגלאנד מוז עס וויסען, אלא ניט וואלט זי ניט געהאנדעלט מיט אזוי פיעל חוצפה צו א פארשלאג פונ'ם פּרעזידענט פון די פאר־איינינגטע שטאטען.

בירגער פון אמעריקא דארפען וויסען, ווי אזוי אידען ווערען „פארקויפט" פאר אויל, פאר חבר'ישע באציהונגען צווישען אונזער סטייט־דעפּארטמענט און דעם בריטישען פארעין אפיס — טראץ די ערנסטע רעזאלוציעס פון קאנגרעס, טראץ די פּלאטפארמען פון די צוויי גרויסע פארטייען און טראץ די דערקלערונגען פון די אמעריקאנער פּרעזידענטען זינט די צייטען פון וואודראו ווילסאן.

ISBN:0-657-05042-3

Issued by

YOUNG ZIONIST ACTIONS COMMITTEE

342 MADISON AVE., NEW YORK, N. Y.

309